

En ny kolonialisme

■ Vi kan ikke lenger tillate at flernasjonale selskaper tapper fattige land for verdiskapingen som kommer fra naturressursene, skriver **Eva Joly**.

INNLEGG Næringsliv

Mange flernasjonale selskaper har større årsomsætning enn de fleste stater har bruttonasjonalprodukt. Dette gir selskapene direkte og indirekte en enorm innflytelse - politisk, forretningsmessig og rettslig. Samtidig har statene i kraft av globaliseringen gjennom årene fått færre reelle muligheter til å føre kontroll med hvordan makten utøves.

Dette har fristet til misbruk. Vi har nok informasjon til å vite hvordan misbruket foregår, og at misbruket har et enormt omfang. (Se for eksempel: USAs

Dette er ingenting annet enn en nyere form for kolonialisme

Stop Tax Haven Abuse Act av 2013, det franske senatets rapport ved Eric Bocquet av 2012, Tax Justice Networks rapport: 'The Price of Offshore, revisited' av 2012, som anslår at mellom 21 og 32 trillioner dollar er investert skattefritt.)

Gjennom et nettverk av selskaper i skatteparadisene og intensiv bruk av advokater med streng taushetsplikt, er det utviklet subkulturer hvor målet er å tilrettelegge sofistikerte teknikker ved bruk av kunstige arrangementer («wholly artificial arrangements»), for å unngå beskatning. Formålet er å flytte skattbart overskudd fra statene hvor verdiskapingen skjer, til skatteparadiser hvor det hverken er aktivitet, verdiskaping eller skatteplikt. Ikke bare skattefundamentet er skadelidende, men all relevant lovgivning undergraves ved slik adferd.

På grunn av sin størrelse og samfunnsmessige betydning

burde flernasjonale selskaper være særlig åpne for innsyn, mens det er det motsatte som er tilfelle - få om noen er større brukere av skatteparadiser og advokater enn flernasjonale selskaper. Skatteparadisenes skadelige sekreteresse er vel kjent fra store skandalesaker. Og advokatene har ikke taushetsplikt for å skjule forhold som ikke tåler dagens lys. Det er ingen grunn til at advokatene meget strenge taushetsplikt skal omfatte internasjonale skatteplanlegging, når sterke hensyn taler imot.

Lærdommen fra finanskrisene, krav om å finansiere viktige samfunnsfunksjoner, rettferdig fordeling av skattebyrdene, samt ønsket om å hindre uakseptable konkurranseforhold i næringslivet fordi noen unndrar seg skattekostnadene, krever raske og nødvendige tiltak. G-20 landene, EU, og OECD-landene har på kort tid og med

stor tyngde satt skattesvik i form av kunstige arrangementer, manipulasjon av interntpriser og «treaty shopping» på dagsorden. Det er ikke akseptabelt at noen stater

innfører lover som grovt undergraver rettsforholdene i andre stater. Våren 2014 vedtok de siste EU-landene krav om automatisk utveksling av kontoopplysninger. Sveits kommer etter i 2015. Europaparlamentet vedtok våren 2014 krav om offentlige selskapsregistre for alle selskaper og strukturer, også truster med mer. Flere tiltak vil komme i fortsattelsen - helt til man ser at det gir ønskede resultater.

Det er ingen menneskerett som tilsier at flernasjonale selskaper med utvinningslisenser eller servicevirksomhet i stater som har naturressurser, skal kunne bruke skatteparadiser eller advokatens taushetsplikt til å skjule vesentlige opplysninger for samarbeidspartene og myndighetene som eier ressursene. Det er heller ingen menneskerett for selskapene å manipulere interntpriser, skjule kunstige arrangement eller beslutningsstrukturer for å vilde kreditorer

eller myndighetene. Det medfører bare at beskatning unngås i statene der verdiskapingen skjer. Selskaper som ber om vår tillit kan ikke opptre på den måten.

Derimot bør det være en menneskerettslig plikt for myndighetene i stater som eier ressursene å sikre at borgerne får sin selvfølkelige andel av deres felles verdier. Spesielt gjelder dette i fattige land. Fattigdom er et grunnleggende menneskerettslig problem. Vi kan ikke lenger tillate at flernasjonale selskaper tapper fattige land for verdiskapingen som kommer fra naturressursene - ofte den viktigste muligheten de har til vekst. Dette er ingenting annet enn en nyere form for kolonialisme.

Kampen for økologien, mot ecocide og ulovlig interntprising ved hjelp av sekreteresse er det 21. århundrets veikart for bekjempelse av kriminalitet. Disse kampene er like viktige som kampen mot korrupsjonen var på slutten av det 20. århundre.

■ *Eva Joly, politiker, jurist og tidligere forhørsdommer og fransk representant i Europa-parlamentet*